

Naslovniki, kot navedeni na seznamu spodaj

Številka: 024-6/2018/370
Ljubljana, dne 13. 10. 2022

Zadeva: Informacija o stališčih Republike Slovenije, zastopanih na zasedanju Sveta EU za kmetijstvo in ribištvo, 17.–18. 10. 2022, Luksemburg

Spoštovani,

pošiljamo vam informacijo o stališčih, k jih bo Republika Slovenija zastopala na zasedanju Sveta EU za kmetijstvo in ribištvo, 17.–18. 10. 2022, Luksemburg

Vodja delegacije: Irena Šinko, ministrica, pristojna za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Kratka informacija o zasedanju

Tokrat bodo na dnevnem redu tako kmetijsko kot tudi ribiške točke.

V sklopu ribiških točk, bo tako kot vsako leto ob tem času predsedstvo skušalo doseči politični dogovor glede ribolovnih možnosti za Baltsko morje za prihodnje leto.

Ministri bodo opravili razpravo tudi v okviru priprav na novembrsko zasedanje Mednarodne komisije za ohranitev atlantskega tuna (ICCAT).

V popoldanskem delu, ko bodo v obravnavi kmetijske točke, se bo tudi na tokratnem zasedanju nadaljevala razprava o razmerah na kmetijskih trgih, v luči posledic vojne situacije v Ukrajini. Pričakovati je predvsem poročanje o trenutnih gibanjih cen inputov, proizvodnih stroškov in odkupnih cen, kratkoročno napoved glede obsega proizvodnje in učinke uvedenih ukrepov na ravni EU. Najbolj aktualno je napoved Komisije glede podaljšanja začasnega okvira za krizne ukrepe državne pomoči v podporo gospodarstvu do konca leta 2023 in zvišanje zgornjih mej pomoči za primarno kmetijsko proizvodnjo ter v ribištvu in akvakulturi ter napoved Komisije o pripravi sporočila o strategiji o gnojilih.

Skladno z uvedeno prakso, se bodo ministri seznanili s poročanjem Komisije o trenutnem stanju vprašanj v zvezi z mednarodno trgovino s kmetijskimi proizvodi. Gre za redno

točko, ki je sicer v pristojnosti ministrov za trgovino, a se v duhu transparentnosti s to informacijo seznanijo tudi kmetijski ministri.

Opredelitve do točk dnevnega reda so podane v prilogi na naslednji strani.

Obveščamo vas, da bo naslednje zasedanje Sveta EU za kmetijstvo in ribištvo, v kolikor bodo epidemiološke razmere dopuščale, 21. in morda 22. 11. 2020, Bruselj.

Pripravila:
Helena Gašperlin Pertovt
Služba za EU koordinacijo in mednarodne zadeve

Seznam naslovnikov:

- Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja
- Biotehniška fakulteta
- Čebelarstva zveza Slovenije
- Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije
- Društvo za razvoj slovenskega podeželja
- Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede
- GIZ fitofarmacije
- Gospodarska zbornica Slovenije
- Govedorejsko poslovno združenje
- Gozdarski inštitut Slovenije
- Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije
- Inštitut za oljkarstvo – Znanstveno-raziskovalno središče Koper
- Kmetijski inštitut Slovenije
- Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
- Ministrstvo za finance
- Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
- Ministrstvo za javno upravo
- Ministrstvo za kulturo
- Ministrstvo za okolje in prostor
- Nacionalni veterinarski inštitut
- Plan B za Slovenijo
- Predstavniki poklicnih in srednjih kmetijskih šol
- Sindikat kmetov Slovenije
- Skupnost naravnih parkov Slovenije
- Skupnost občin Slovenije
- Služba Vlade RS za zakonodajo
- Služba Vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko
- Univerza v Novi Gorici
- Veterinarska zbornica Slovenije
- Zadružna zveza Slovenije
- Zavod RS za varstvo narave
- Zavod za gozdove Slovenije
- Združenje mestnih občin Slovenije
- Združenje občin Slovenije
- Združenje pridelovalcev okrasnih rastlin Slovenije
- Združenje turističnih kmetij Slovenije
- Zveza društev ekoloških kmetov Slovenije
- Zveza kmetov Slovenije
- Zveza lastnikov gozdov Slovenije
- Zveza slovenske podeželske mladine

Priloga 1: Izhodišča za udeležbo delegacije Republike Slovenije na zasedanju Sveta Evropske unije za kmetijstvo in ribištvo, 17.-18. 10. 2022, Luksemburg

Predlog uredbe Sveta o določitvi ribolovnih možnosti za nekatere staleže rib in skupine staležev rib, ki se uporabljajo v Baltskem morju za leto 2023, in spremembi Uredbe (EU) 2022/109 glede nekaterih ribolovnih možnosti v drugih vodah

- politični dogovor

Stališče:

Republika Slovenija podpira namero predsedstva za dosego političnega dogovora glede Predloga uredbe Sveta o določitvi ribolovnih možnosti za nekatere staleže rib in skupine staležev rib, ki se uporabljajo v Baltskem morju za leto 2023, in spremembi Uredbe (EU) 2022/109 glede nekaterih ribolovnih možnosti v drugih vodah.

Predlog uredbe slovenskega ribištva ne zadeva neposredno, saj slovenski ribiči izvajajo ribolov v severnem Jadranu.

Republika Slovenija meni, da je treba pri obravnavi predloga uredbe upoštevati mnenja tistih držav članic, ki jih predlog neposredno zadeva.

Obrazložitev:

Na zasedanju Sveta EU za kmetijstvo in ribištvo, 17.–18. 10. 2022, bo predsedstvo skušalo doseči politični dogovor glede Predloga uredbe Sveta o določitvi ribolovnih možnosti za nekatere staleže rib in skupine staležev rib, ki se uporabljajo v Baltskem morju za leto 2023, in spremembi Uredbe (EU) 2022/109 glede nekaterih ribolovnih možnosti v drugih vodah.

Cilj tega predloga je za leto 2023 za gospodarsko najpomembnejše staleže rib in skupine staležev rib v Baltskem morju določiti ribolovne možnosti za države članice ter urediti morski rekreacijski ribolov v obsegu, ki je potreben za ohranitev staležev rib, ki jih zajema ta uredba. Zaradi poenostavitve in pojasnitve odločitev o letnih celotnih dovoljenih ulovih in kvotah so ribolovne možnosti v Baltskem morju od leta 2006 določene v ločeni uredbi.

V skladu z Uredbo (EU) št. 1380/2013 o skupni ribiški politiki se izkoriščanje živih morskih bioloških virov izvaja na način, ki dovoljuje obnavljanje in ohranjanje populacij ribolovnih vrst nad ravnmi, ki omogočajo največji trajnostni donos. Pomembno orodje za dosego tega cilja je letno določanje ribolovnih možnosti v obliki celotnih dovoljenih ulovov in kvot.

Uredba (EU) 2016/1139 o vzpostavitvi večletnega načrta upravljanja za staleže trske, sleda in papaline v Baltskem morju ter za ribištvo, ki izkorišča te staleže, določa tudi razpone vrednosti ribolovne umrljivosti, ki so v tem predlogu uporabljeni za doseganje ciljev skupne ribiške politike, zlasti za doseganje in ohranjanje največjega trajnostnega donosa.

Predlog je del dolgoročnega pristopa in s tem v skladu s cilji in pravili Skupne ribiške politike ter je skladen s politiko Unije o trajnostnem razvoju.

Znanstveno osnovo predloga je pripravil Mednarodni svet za raziskovanje morja (ICES). Posvetovanja s Svetovalnim svetom za Baltsko morje (BSAC) so potekala na osnovi sporočila Komisije o posvetovanju o ribolovnih možnostih za leto 2023 v okviru skupne ribiške politike. O znanstvenem mnenju glede omejitev ulova in statusa staležev se je razpravljalo tudi z državami članicami na regionalnem forumu BALTFISH junija 2022.

Predlog uredbe predlaga prenos: (i) ribolovnih možnosti za atlantskega lososa v Finskem zalivu; (ii) regionaliziranega pristopa, sprejetega za atlantskega lososa v osrednjem morskem bazenu;

ter (iii) prilovne celotne dovoljene ulove - TAC za sleda iz zahodnega Baltskega morja ter trsko iz zahodnega in vzhodnega Baltskega morja. Predlog bi povečal ribolovne možnosti za sleda iz osrednjega Baltskega morja za 14 % in za morsko ploščo za 25 %. Hkrati bi zmanjšal ribolovne možnosti za sleda iz Botnijskega zaliva za 28 %, za sleda iz Riškega zaliva za 4 % in za papalino za 20 %.

Zato bo gospodarski učinek predloga za leto 2023 zmanjšanje ribolovnih možnosti v vseh zadevnih državah članicah. Na splošno predlog pomeni ribolovne možnosti v Baltskem morju v višini približno 402.000 ton, kar glede na ribolovne možnosti za leto 2022 pomeni zmanjšanje za 15,6 %.

Letno zasedanje ICCAT (Mednarodna komisija za ohranitev atlantskega tuna), 14.–21. november 2022, Vale de Lobo, Portugalska
- izmenjava mnenj

Stališče:

Republika Slovenija podpira razpravo na zasedanju Sveta EU za kmetijstvo in ribištvo v smislu priprav na tokratno zasedanje Mednarodne komisije za ohranitev atlantskega tuna (ICCAT), z namenom omogočanja trajnostnega upravljanja in ohranjanja staležev, ki so v pristojnosti te regionalne organizacije za upravljanje ribištva.

Republika Slovenija v splošnem podpira upravljavske ukrepe, ki se sprejemajo v okviru ICCAT, saj ti ukrepi prispevajo k ohranjevanju in trajnostnem upravljanju tuna in tunu podobnih vrst v Atlantiku in Sredozemlju.

Republika Slovenija meni, da je ustrezno, da se upravljavske ukrepe, ki jih EU zagovarja v okviru ICCAT, predhodno uskladi znotraj EU.

Obrazložitev:

Na zasedanju Sveta EU za kmetijstvo in ribištvo 17.-18. 10. 2022 bo potekala izmenjava mnenj v luči priprav na letno zasedanje Mednarodne komisije za ohranitev atlantskega tuna (ICCAT), ki bo potekalo od 14. do 21. novembra 2022 v Vale de Lobo, Portugalska.

ICCAT je mednarodna regionalna organizacija, ki je pristojna za sprejemanje obvezujočih upravljavskih ukrepov v zvezi s tunom in tunu podobnimi vrstami rib v Atlantiku in morjih, ki so povezana z Atlantikom (Sredozemlje). Poleg tega lahko ICCAT sprejema preventivne ukrepe ter ukrepe v zvezi s prilovom, ki se nanašajo na morske pse, želve in morske ptice. Organizacija je bila ustanovljena leta 1966 v Rio de Janeiru v Braziliji, konvencija, na podlagi katere je bila ustanovljena, pa je stopila v veljavo leta 1969. ICCAT ima 52 pogodbenic.

Slovenija ni članica ICCAT, je pa članica ICCAT EU v celoti ter od držav članic EU Francija (v imenu svojih čezmorskih ozemelj). Letna zasedanja ICCAT so precejšnjega pomena za EU, saj na njih ICCAT sprejema obvezujoče upravljavske ukrepe za tuna in tunam podobne vrste rib v Atlantiku in sosednjih morjih, tudi Sredozemlju.

Sklepi, sprejeti s strani ICCAT, posredno vplivajo tudi na Slovenijo, saj mora Slovenija izvajati ukrepe, ki jih sprejema ICCAT v zvezi s sledljivostjo tuna in tunu podobnih vrst rib, na področjih notranje trgovine, uvoza, izvoza in ponovnega izvoza.

ICCAT tudi izvaja raziskave glede staležev tuna in tunu podobnih vrst rib v Atlantiku in sosednjih morjih, vključno s Sredozemljem.

Stališče Unije glede letnega zasedanja ICCAT je še v pripravi, temu je namenjena tudi razprava na tokratnem zasedanju Sveta za kmetijstvo in ribištvo.

Razmere na trgu, zlasti po invaziji na Ukrajino

- poročanje Komisije in držav članic*
- izmenjava mnenj*

Stališče:

Republika Slovenija se seznanila s poročanjem Komisije glede razmer na trgih v luči vojne situacije v Ukrajini in poročanjem držav članic glede izvajanja ukrepov, ki so bili sprejeti za blaženje teh kriznih razmer.

Republika Slovenija z zaskrbljenostjo spremlja nesigurnosti glede prihodnje oskrbe in rasti stroškov vhodnih surovin, zlasti gnojil, energije in krme, in posledično močno rast odkupnih cen kmetijskih proizvodov.

Republika Slovenija poudarja, da je ključnega pomena redno spremljanje razmer na kmetijskih trgih in v primeru destabilizacije razmer oziroma porušenega razmerja med ponudbo in povpraševanjem hitro in učinkovito ukrepanje na ravni EU, vključno z zagotovitvijo potrebnih finančnih sredstev.

Republika Slovenija podpira nedavno sprejete ukrepe EU, namenjene stabilizaciji razmer na kmetijskih trgih. Ob čemer se Republika Slovenija pridružuje pozivu več držav članic za nadaljevanje začasnega odstopanja od obstoječih pravil izvajanja Skupne kmetijske politike glede zelene komponente tudi za leto 2023, zlasti vezano na GAEC 7 (kolobar) in GAEC 8 (krajinski elementi). To bi omogočilo, da se v EU izkoristi proizvodni potencial in s tem tudi prispeva k globalni prehranski varnosti.

Republika Slovenija pozdravlja prizadevanja za ohranitev kmetijske proizvodnje v Ukrajini, kar je izrednega pomena za zagotavljanje globalne prehranske varnosti. Republika Slovenija podpira nadaljevanje aktivnosti za krepitev logističnih povezav Ukrajine z Unijo ter s tem povezane naložbe v infrastrukturo.

Obrazložitev:

Na zasedanju Sveta EU za kmetijstvo in ribištvo 17.-18. 10. 2022 bo Komisija poročala o razmerah na trgih v luči vojne situacije v Ukrajini, čemur bo sledila izmenjava mnenj, v okviru katere bodo države članice poročale o izvajanju ukrepov, ki so bili sprejeti za blaženje teh kriznih razmer.

Razprava o razmerah na kmetijskih trgih po invaziji na Ukrajino in podpori Ukrajini se je začela na izredni neformalni videokonferenci kmetijskih ministrov marca letos. Že pred tem je od novembra 2021 na Svetu za kmetijstvo in ribištvo vsak mesec potekala razprava o stanju na kmetijskih trgih, še posebej z vidika problematike na trgu prašičjega mesa in problematike visokih cen energentov. Ta problematika je z vojno v Ukrajini postala še bolj pereča.

Delo, ki se je začelo na neformalni videokonferenci ministrov, se je nadaljevalo na marčevskem zasedanju Sveta EU za kmetijstvo in ribištvo, na katerem je Komisija predstavila tudi načrtovane ukrepe na ravni EU za zmanjševanje krize, med drugim uvedbo podpore za zasebno skladiščenje prašičjega mesa, uvedbo izrednih ukrepov na podlagi 219. člena uredbe za skupno ureditev trgov, pri katerih so bila sredstva delno zagotavljana iz krizne rezerve (350 milijonov EUR od skupno 500 milijonov EUR), in začasno odstopanje od obstoječih pravil zelene komponente, s katerim se bo omogočila kmetijska pridelava na zemljiščih v prahi v okviru diverzifikacije pridelkov in/ali površin z ekološkim pomenom, pri čemer bi se na slednjih tudi izjemoma dovolila uporaba

fitofarmaceutskih sredstev). Slovenija je pomoč na podlagi 219. člena uredbe o skupni tržni ureditvi, v višini cca. 5,2 milijona EUR, namenila pridelovalcem mleka.

Za naslovitev kriznih razmer na kmetijskih trgih so bili sprejeti tudi ukrepi v okviru obstoječih programov razvoja podeželja. Predvideno je, da se iz neporabljenih sredstev Programa razvoja podeželja za obdobje 2014–2020 lahko dodelila enkratna podpora v višini do 15.000 EUR za kmetije in do 100.000 EUR za podjetja, ki so najbolj prizadeta zaradi visokih stroškov vložkov. Skupni obseg takih pomoči bo omejen na 5 % sredstev Programa razvoja podeželja za obdobje 2014–2020, pri čemer morajo biti izplačila izvedena najkasneje do konca oktobra naslednje leto. Dodelitev začasne podpore kmetijam ter malim in srednim podjetjem iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja Slovenija načrtuje v letu 2023. Trenutno poteka analiza podatkov za potrebe določitve ciljne skupine in načrtovanja potrebne višine sredstev. Za pomoč je predvidenih 7,5 milijona EUR.

Sprejeta je bila tudi izvedbena uredba, ki omogoča notranjo prerazporeditev pomoči EU v okviru šolske sheme EU za razseljene ukrajinske otroke, vpisane v šole v EU. Slovenija je uporabila možnost drugega zahtevka za pomoč EU za šolsko shemo 2022/2023 in se solidarno odrekla manjšemu delu ovojnice (8.371 EUR) za šolsko mleko.

V letošnjem maju je bilo sprejeto Sporočilo o poteh za solidarnost z Ukrajino za pospešitev izvoza kmetijskih proizvodov iz Ukrajine z namenom vzpostavitve alternativnih logističnih poti in posledično akcijski načrt za vzpostavitev »solidarnostnih poti«, s ciljem zagotoviti, da bo Ukrajina lahko izvažala žito in hkrati tudi uvažala blago, ki ga potrebuje, od humanitarne pomoči do krme za živali in gnojil. Za aktivacijo dodatnih zmogljivosti in izboljšanje mreže transportnih poti je bila vzpostavljena logistična platforma in mreža kontaktnih točk v državah članicah po principu »vse na enem mestu«. Koordinator za platformo v Republiki Sloveniji je Ministrstvo za infrastrukturo, ki v aktivnosti vključuje Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Dodatno je bil sprejet začasni krizni okvir za podporo gospodarstvu, ki državam članicam omogoči uporabo prožnosti, predvidene s pravili o državni pomoči, za podporo luči v kontekstu ruske invazije na Ukrajino. V okviru tega instrumenta je Slovenija namenila pomoč kmetom v obsegu cca. 17 milijonov EUR za blaženje posledic rasti cen goriv, elektrike in repromateriala. Pomoč je namenjena kmetijskim gospodarstvom za sofinanciranje repromateriala za primarno kmetijsko proizvodnjo, dodatno pa za sofinanciranje visokih cen energentov za kmetijsko mehanizacijo

Slovenija je za namen učinkovitega spremljanja in odzivanja na krizno situacijo v juniju oblikovala delovno skupino za pripravo ukrepov za premagovanje druginje energentov in hrane, ki jo sestavljajo predsednik vlade ter ministri za gospodarstvo, za infrastrukturo in za kmetijstvo s strokovnimi ekipami. Eden izmed ukrepov za naslovitev druginje je spletna stran, ki je bila vzpostavljena septembra in potrošnikom ponuja primerjavo cen osnovnih živil, poleg porekla in kakovosti izdelka, in s tem lažjo izbiro med primerljivimi izdelki. Z novim primerjalnikom cen osnovnih živil (košarico živil) slovenskim potrošnikom nudimo informacije o maloprodajnih cenah 15 osnovnih skupin živil ter 5 dodatnih sezonskih skupinah živil pri šestih večjih trgovcih na slovenskem trgu. Podatki o navedenih skupinah živil se zbirajo v 7 mesečnem obdobju, od začetka septembra 2022 do konca marca 2023, v 14 dnevni presledkih in so ažurno objavljeni na internetni strani Naša super hrana. V obravnavanem časovnem obdobju se bodo podatki o cenah košarice 15 osnovnih skupin živil trikrat zbirali tudi v 50 km pasu od slovenske meje na Hrvaškem v Avstriji in v Italiji.

Kratkoročne napovedi ne kažejo odstopanj od dosedanjega obsega kmetijske pridelave v Uniji, pri čemer lahko pride do negativnih vplivov tudi zaradi vremenskih razmer (morebitna suša v EU) ter pojavov bolezni, zlasti afriške prašičje kuge in ptičje gripe.

Eden glavnih izzivov proizvajalcev so trenutno cene energentov, agro-živilska podjetja opažajo povišanja stroškov za energijo tudi za 10-krat več od stroškov v lanskem letu. Visoke cene inputov skupaj z neugodnimi vremenskimi vplivi kot je letošnja suša lahko privedejo do zmanjšane obsega proizvodnje, pridelovalci se ob tem soočajo s težavami dobavljivosti določenih produktov, ki so potrebni za proizvodnjo. Vse to vpliva na končno ceno in potencialno ogroža zagotavljanje zadostnih količin kmetijskih proizvodov na trgu. Odkupne cene za kmetijske proizvode sicer rastejo, vendar vedno ne pokrivajo rasti vhodnih stroškov.

S pomočjo ukrepov si Republika Slovenija prizadeva zagotoviti stabilno kmetijsko proizvodnjo, ob tem pa ohraniti tudi kupno moč potrošnikov, ki je pod močnim vplivom inflacije. Ker se v trenutni situaciji s težavami srečujejo proizvajalci ne glede na sektor, odločitev, kateremu sektorju nameniti pomoč ob omejenih sredstvih, ni najlažja. V primeru razdelitve sredstev med različne sektorje se znesek na posamezen sektor zmanjša, kar lahko povzroči nezadovoljstvo med proizvajalci, ki se trudijo ohraniti gospodarsko dejavnost v teh zahtevnih časih. Pojavlja se tudi skrb, da z ukrepi ne bomo dovolj zamejili dviga cen kmetijskih in živilskih proizvodov, slednje pa bo najbolj prizadelo ranljive skupine potrošnikov.

Trgovina: S trgovino povezana kmetijska vprašanja
- poročanje Komisije
- izmenjava mnenj

Stališče:

Republika Slovenija se seznanja s poročanjem Komisije o trenutnem stanju glede s trgovino povezanih kmetijskih politik.

Republika Slovenija pozdravlja transparenten pristop, ki omogoča, da se države članice redno seznanjamo o stanju pogajanj v imenu EU v zvezi z mednarodno trgovino s kmetijskimi proizvodi s tretjimi državami.

Republika Slovenija je, kot izvozno usmerjeno gospodarstvo, naklonjena sklepanju trgovinskih in naložbenih sporazumov EU s tretjimi državami, k temu pa narekujejo tudi trenutne geopolitične okoliščine. Trdnejše in predvidljive dvostranske vezi s tretjimi državami bodo pomagale diverzificirati in utrditi globalne dobavne verige ter okrepiti odprto strateško avtonomijo ter spodbujati EU standarde in vrednote EU po svetu. Pri tem Republika Slovenija ohranja posebna stališča do občutljivih področij, zlasti kar zadeva kmetijstvo in standarde varne hrane ter izpostavlja tudi trajnostni vidik trgovine in posebne določbe za mala in srednje velika podjetja.

Kmetijstvo je, kar zadeva sklepanje prosto trgovinskih sporazumov s tretjimi državami, zelo občutljivo področje za Republiko Slovenijo. V različnih pogajanjih s tretjimi državami se zato Republika Slovenija ves čas zavzema, da se posebno pozornost nameni kmetijstvu tako, da se zagotovi specifičen pristop za to gospodarsko panogo. Pri čemer je izrednega pomena, da se na račun drugih ofenzivnih interesov EU ne škoduje kmetijskemu sektorju EU.

Na področju dostopa na trg za agroživilske proizvode je Republika Slovenija v splošnem zadržana do nadaljnje liberalizacije trgovine na tem področju, zlasti kar zadeva tržni dostop za nekatere občutljive kmetijske proizvode. Republika Slovenija se zavzema, da se v različne prostotrgovinske sporazume vključijo specifične določbe za občutljive kmetijske proizvode (na primer uvedba tarifnih kvot, daljša prehodna obdobja, specifični zaščitni ukrepi za kmetijstvo, popolna izključitev iz liberalizacije).

Republika Slovenija izpostavlja, da mora EU v trgovinskih pogajanjih tudi zagotoviti, da se v besedilo sporazumov vključijo takšne določbe, ki bodo onemogočile, da bi bilo EU kmetijstvo in

agroživilski sektor podvrženo nelojalni konkurenci zaradi nižjih proizvodnih standardov v trgovinskih partnericah iz tretjih držav.

Na področju fitosanitarnih vsebin in varne hrane se Republika Slovenija odločno zavzema, da je treba v trgovinskih pogajanjih zagotoviti spoštovanje vsaj obstoječe ravni EU standardov glede varne hrane (katere pa je treba dopolnjevati skladno z razvojem novih tehnologij v kmetijstvu in živilstvu, vključno z novimi genskimi tehnikami ter pravili varstva potrošnikov). Po mnenju Republike Slovenije namreč noben dogovor ne sme ogroziti t.i. evropskega modela kmetijstva, ki temelji na visokih kakovostnih in okoljskih standardih ter na možnosti uporabe previdnostnega načela. Poleg tega noben sporazum ne sme posegati v legitimne pravice držav članic do reguliranja določenega področja, katerega cilj je javna korist njenih državljanek in državljanov.

Glede proizvodov s priznano EU geografsko označbo se Republika Slovenija zavzema za enakovredno zaščito teh proizvodov na trgih tretjih držav, kot jo le-ti uživajo v EU, ter za možnost naknadne zaščite novih geografskih označb EU po uveljavitvi določenega trgovinskega sporazuma. Geografske označbe, ki so globoko zakoreninjene v tradiciji, kulturi in geografiji ruralnih skupnosti v EU, predstavljajo posebno dodano ekonomsko vrednost za lokalne skupnosti. Geografske označbe tako omogočajo proizvajalcem, da za svoje vloženo delo dosežejo boljše ceno na trgu ter na podeželju podpirajo razvoj novih delovnih mest v okviru proizvodnje, predelave in agri turizma.

Načeloma pa se Republika Slovenija zavzema za ratifikacijo in učinkovito izvajanje sklenjenih sporazumov o prosti trgovini in naložbenih sporazumov ter za dokončanje pogajanj, ki so v teku. Zavzema se sklenitev sporazumov, ki bodo celoviti, uravnoteženi in skladni s pravili STO ter bodo upoštevali tudi občutljivost kmetijskega sektorja.

Kar zadeva Svetovno trgovinsko organizacijo (STO), Republika Slovenija pozdravlja rezultate, dosežene na 12. ministrski konferenci STO, ki je potekala v Ženevi od 12. do 17. junija 2022, saj so bili sprejeti pomembni dogovori, kar je izrednega pomena za STO v okoliščinah povečanih napetosti v svetovni trgovini in poglobljanja krize.

Obrazložitev:

Na zasedanju ministrov za kmetijstvo in ribištvo, 17. in 18.10.2022 je predvideno poročanje Komisije o trenutnem stanju vprašanj v zvezi z mednarodno trgovino s kmetijskimi proizvodi. V času priprave gradiva dokumenta predsedstva še ni bilo na voljo.

Multilateralna trgovinska pogajanja pod okriljem Svetovne trgovinske organizacije (STO)

Na zasedanju 12. ministrske konference, ki je potekalo v Ženevi od 12. do 17. junija 2022, je bil sprejet dogovor o ribiških subvencijah, o prehranski varnosti ter izvzetju nakupov hrane iz izvoznih omejitev. Sprejeta deklaracija o prehranski (ne)varnosti in sklep o izvzetju humanitarnih nakupov Svetovnega programa za hrano iz izvoznih omejitev sta pomembna za kredibilnost in prihodnost STO.

Vodilna tema zasedanja so bile ribiške subvencije, ki spodbujajo prekomerni ribolov in ogrožajo trajnost staležev rib. Dogovor je bil dosežen po več kot dveh desetletjih pogajanj. Besedilo doseženega dogovora je sicer v primerjavi s prvotno predvidenim nekoliko razvodenelo,.

Z deklaracijo o nujnem odzivu na nezanesljivo preskrbo s hrano so se članice STO zavezale k sprejetju konkretnih ukrepov za olajševanje trgovine in izogibanju izvoznim omejitvam. Za zagotavljanje prehranske varnosti bodo transparentno sprejemale ukrepe, ki čim manj izkrivljajo trgovino in proizvodnjo, predvsem pa bodo skladni s pravili STO.

Z ministrskim sklepom o Svetovnem programu za hrano so izrazili strinjanje, da se humanitarni nakupi Svetovnega programa za hrano izvzamejo iz izvoznih omejitev, upoštevaje skrb članic za prehransko varnost.

Do sporazuma o nadaljnji reformi kmetijstva, ki ima mandat v 20. členu Sporazuma STO o kmetijstvu (1995), zaradi globokih razhajanj med članicami ni prišlo. Ta bodo jedro pogajanj do naslednje ministrske konference, ki bo predvidoma že konec leta 2023 oz. najkasneje do marca 2024.

Na konferenci je bila sprejeta tudi Deklaracija o sanitarnih in fitosanitarnih (SPS) ukrepih, ki odgovarja na sodobne izzive na sanitarnem in fitosanitarnem področju. Ta deklaracija poudarja implementacijo in uporabo STO SPS sporazuma (Sporazum o uporabi sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov).

Bilateralno trgovinsko sodelovanje

Komisija skladno s sprejeto trgovinsko strategijo iz leta 2015 vodi intenziven trgovinski dialog za iskanje poslovnih novih priložnosti na trgih tretjih držav na vseh celinah sveta. Februarja 2021 je Komisija objavila novo trgovinsko strategijo, v kateri so začrtane nove strateške usmeritve skupne trgovinske politike EU. V novi trgovinski politiki je še bolj poudarjen vidik širjenja in varovanja vrednot in standardov EU po svetu. Širjenje vrednot (med drugim v zvezi s človekovimi pravicami, okoljem ter podnebjem, socialnimi pravicami in pravicami delavcev, trajnostnim razvojem in enakostjo spolov) je za EU postalo z najnovejšimi sklenjenimi sporazumi, začeni s celovitim CETA sporazumom med EU in Kanado, del trdne zavezanosti EU k bolj trajnostni in odgovornejši trgovinski politiki. Tudi z vidika kmetijstva je pomembno, da bo nova trgovinska politika EU v prihodnje še bolj zavezana k spodbujanju trajnostnega pristopa k trgovini zlasti z vidika promoviranja EU standardov na področju varne hrane ter spodbujanju trajnostnih kmetijskih praks. Junija letos je Komisija objavila sporočilo z naslovom »Moč trgovinskih partnerstev: skupaj za zeleno in pravično gospodarsko rast«. V njem je predstavila nov načrt, ki bi okrepil prispevek trgovinskih sporazumov EU k varstvu podnebja, okolja in pravic delavcev po vsem svetu. EU ima do danes sklenjene dvostranske trgovinske sporazume 67 partnericami.

Zaradi spremenjenih aktualnih geopolitičnih okoliščin je EU, poleg aktivnosti na globalni ravni, predvsem v okviru STO, okrepila tudi svoja prizadevanja na bilateralnem in regionalnem nivoju. EU poudarja pomembnost zagotavljanja odprtosti trgov in delujočih globalnih verig ponudbe. V nadaljevanju izpostavljamonekatere najbolj aktualne sporazume.

V regiji Srednje in Latinske Amerike je v teku posodobitev trgovinskega sporazuma z Mehiko (pogajanja so potekala od leta 2016), pri čemer je bil aprila 2018 dosežen politični dogovor z Mehiko o zaključku pogajanj. Z Mehiko potekajo intenzivni pogovori o ločenem podpisu posameznih vsebinskih delov sporazuma v najkrajšem možnem času. V teku je priprava končnega pravnega besedila sporazuma. Junija 2019 je bil tudi dosežen načelni politični dogovor o celovitem trgovinskem sporazumu z državami Mercosur (Brazilija, Argentina, Urugvaj, Paragvaj), pri čemer so pogajanja potekala z več prekinitvami od leta 1999. Komisija pripravlja končno pravno besedilo sporazuma in vse jezikovne različice. Sprejetje sporazuma z državami Mercosur v EU po pričakovanjih ne poteka hitro, zlasti zaradi velike občutljivosti sporazuma glede okoljskih vprašanj povezanih z amazonskim gozdom ter okoljem in kmetijstvom, pri čemer gre za države z izredno konkurenčnim in izvozno naravnanim kmetijstvom. Določbe v sporazumu glede trgovine in trajnostnega razvoja so za države članice velikega pomena, zaradi tega so aktualna prizadevanja EU usmerjena k iskanju rešitve z dodatnimi zavezami Mercosur držav glede trajnostnih ciljev o krčenju gozdov ter ciljev Pariškega sporazuma in sicer pred samo ratifikacijo sporazuma. Od leta 2017 potekajo tudi aktivna pogajanja za modernizacijo sporazuma z Čilom. Konec leta 2021 so se tehnična pogajanja zaključila, cilj partneric je čimprejšnji politični zaključek in podpis sporazuma.

Vezano na Azijo je marca 2021 v veljavo stopil sporazum med EU in Kitajsko o zaščiti kmetijskih proizvodov z zaščiteno geografsko označbo. Kitajska je sicer ena ključnih trgovinskih partneric EU. V regiji Azije velja omeniti še začetek uporabe Sporazuma o prosti trgovini z Japonsko februarja 2019 in začetek uporabe sporazuma o prosti trgovini s Singapurjem novembra 2019. Sporazum o prosti trgovini z Vietnamom pa je stopil veljavo avgusta 2020. EU ima odprta tudi trgovinska pogajanja z Filipini (od 2015), Malezijo (od 2010), Tajsko (od 2013) in Indonezijo (od 2016), s slednjo je bil dosežen v pogajanjih največji napredek, vseeno pa še ni možno napovedati časovnice zaključka pogajanj. Na vrhu maja 2021 sta se EU in Indija dogovorili za oživitve bilateralnih odnosov in obnoviti trgovinska pogajanja, ki so se pričela že leta 2007 in so kasneje, med drugim zaradi indijskega protekcionizma, zastala. EU in Indija sta se tudi dogovorili, da začneta sektorska pogajanja za sklenitev sporazuma o geografskih označbah ter sporazuma za zaščito naložb. Prvi krog pogajanj med EU in Indijo je že potekal konec junija. Partnerici sta nedavno tudi ustanovili Svet za trgovino in tehnologijo EU-Indija (TTC), ki bo omogočal sodelovanje med EU in Indijo preko določb prosto trgovinskega sporazuma.

V regiji Severne Amerike je EU s Kanado sklenila celovit CETA sporazum, ki je od septembra 2017 v začasni veljavi, v teku so postopki nacionalnih ratifikacij. V tem delu sveta so za EU velikega pomena tudi trgovinski odnosi med EU in ZDA, ki jih je od nastopa administracije Trumpa 2017 zaznamovala velika negotovost zaradi številnih protekcionističnih ukrepov. Glavno vodilo ZDA pri uvajanju teh ukrepov so bila prizadevanja za zmanjšanje trgovinskega deficita ZDA s svojimi zunanjimi trgovinskimi partnericami. Prvo izboljšanje trgovinskih odnosov med EU in ZDA je bilo doseženo leta 2020, ko sta partnerici sklenili dogovor z ZDA glede uvoza govejega mesa brez hormonov, kar izhaja iz dogovora med EU in ZDA, doseženega v STO sporu leta 2009. Naslednji pomemben dosežek v trgovinskih odnosih predstavlja dogovor glede znižanja carinski stopenj za uvoz ameriških jastogov v EU. Trgovinski dialog se je po nastopu nove ameriške administracije predsednika Bidna zelo izboljšal. Na vrhu EU-ZDA junija 2021 sta partnerici izrazili zavezanost k obnovi čezatlantskega partnerstva ter določitev skupne čezatlantske agende.

V obnovljenih trgovinskih odnosih med EU in ZDA je eden od najpomembnejših rezultatov vzpostavitve Sveta za trgovino in tehnologijo (TTC), ki je na svojem prvem zasedanju septembra 2021 sprejel ambiciozno agendo nadaljnjega sodelovanja med EU in ZDA na področju trgovinske agende. Ob robu vrha sta podpredsednik Komisije komisar Valdis Dombrovskis in trgovinska predstavnica ZDA Katherine Tai tudi dosegla dogovor o velikih civilnih letalih ter na ta način 17 let trajajoč STO spor spremenila v prihodnost usmerjeno sodelovalno platformo za obravnavo dvostranskih vprašanj in globalnih izzivov. Uspešno leto 2021 sta EU in ZDA končali z dogovorom glede STO spora o jeklu in aluminiju. Drugo zasedanje TTC je potekalo maja letos in v skupni izjavi sta EU in ZDA izrazili obsodbo glede vojaške agresije Ruske Federacije nad Ukrajino in zavzemanju za nadaljnjo tesno sodelovanje med EU in ZDA pri pripravi ukrepov za ublažitev negativnih učinkov ruske agresije proti Ukrajini na svetovno gospodarstvo in gospodarstvo Ukrajine, vključno z motnjami v dobavnih verigah. Tretje zasedanje Sveta bo predvidoma potekalo decembra letos.

V regiji Oceanije daje EU poseben poudarek poglobitvi trgovinskih in političnih odnosov z Avstralijo in Novo Zelandijo, saj si EU ter Avstralija in Nova Zelandija delijo mnoge skupne globalne vrednote, kot na primer boj proti podnebnim spremembam in zavezanosti globalni trgovini v okviru STO. Skladno s tem so se sredi leta 2018 pričela pogajanja z obema državama za sklenitev trgovinskih sporazumov. Pogajanja z Avstralijo in Novo Zelandijo so pomembna tudi z vidika kmetijstva, saj gre v obeh primerih za državi z zelo konkurenčnim in izvozno naravnanim kmetijstvom. Konec junija sta EU in Nova Zelandija dosegli političen sporazum glede vsebine sporazuma. Temu bo sledila priprava pravnega besedila sporazuma. Pogajanja z Avstralijo se nadaljujejo, z željo obeh strani za čim večji napredek. Avstralija tudi predstavlja pomemben vir surovin, kar je v trenutnih geopolitičnih okoliščinah zelo pomembno.

Pri državah, ki so v širitvenem procesu za članstvo v EU na Zahodnem Balkanu (Črna Gora, Srbija, Severna Makedonija, Albanija, Bosna in Hercegovina ter Kosovo), sklenjeni stabilizacijsko-pridružitveni sporazumi z EU vključujejo tudi trgovinsko agendo, podpirajo gospodarski razvoj in temeljijo na močni evropski perspektivi teh držav. Celoten pridružitveni proces Zahodnega Balkana je usmerjen v politično stabilizacijo regije. Pristopna pogajanja so v teku s Črno goro, Srbijo, julija 2022 so se začela tudi z Albanijo in Severno Makedonijo. Pristopna pogajanja s Turčijo so v neaktivni fazi od leta 2016. Modernizacija carinske unije s Turčijo in tudi njeno pridruževanje EU je bilo iz političnih razlogov prekinjeno, pri čemer pa nova trgovinska strategija EU navaja možnost obnovitve razgovorov za namen posodobitve trgovinskih odnosov ob izpolnjevanju ustreznih pogojev.

V odnosih EU in Ruske federacije v zadnjem desetletju prevladuje politična agenda. EU je tako marca 2014 zaradi zasedbe dela ozemlja Ukrajine s strani Ruske federacije prekinila trgovinska pogajanja z Rusko federacijo, ki so se pričela leta 2008. V okviru trgovinske agende se trgovinska politika Ruske federacije vse od leta 2014 ni bistveno spremenila in ostaja v večji meri protekcionistična. EU je po vojaškem napadu Ukrajine 24. 2. 2022 sprejela obsežne politično-gospodarske sankcije proti RF, ki so uperjene proti gospodarskim subjektom, nekaterim ruskim medijem, kot tudi proti nekaterim osebam Putinovega režima, vključno s predsednikom Putinom. Komisija je sicer do vojaškega napada Ukrajine vzdrževala redne stike s pristojnimi oblastmi Ruske federacije in skušala vse aktualne težave na področju trgovine s kmetijskimi proizvodi redno reševati z naslavljanjem pisem na Rusko federacijo in izpostavljanjem vprašanj v okviru STO, vključno z vodenjem postopkov trgovinskih sporov v okviru STO.

EU od leta 2009 vodi poglobljene odnose, vključno s pospeševanjem trgovinskih odnosov, tudi z nekaterimi državami Vzhodnega partnerstva, zlasti z Ukrajino, Moldavijo, Gruzijo, Armenijo, Belorusijo in Azerbajdžanom. V kontekstu politične podpore regiji zaradi vojne v Ukrajini je v juniju 2022 Evropski svet Ukrajini in Moldaviji podelil status države kandidatke za članstvo v EU, Gruziji pa bo status podeljen, ko bo obravnavano določeno število prednostnih nalog. Odnosi z Belorusijo so se zaradi nedemokratskih dejanj zelo poslabšali, zaradi česar je EU v 2021 sprejela ekonomske sankcije, ki so bile marca 2022, zaradi aktivne podpore Ruski Federaciji, še dopolnjene.

Združeno kraljestvo je 1. 2. 2020 zapustilo EU. Takrat se je pričelo tako imenovano prehodno obdobje, ki je v praksi pomenilo nadaljevanje vseh aktivnosti kot če bi Združeno kraljestvo ostalo država članica EU. Skladno z določbami izstopnega sporazuma sta obe partnerici nadaljevali pogajanja za sklenitev sporazuma o prihodnjem sodelovanju med EU in Združenim kraljestvom po 1. 1. 2021, ko Združeno kraljestvo po koncu prehodnega obdobja zapusti enotni trg in carinsko unijo EU. Pogajanja za sklenitev sporazuma so potekala skoraj do samega konca leta 2020. Ker je partnericama uspelo doseči sporazum šele 24. 12. 2020, je bil sporazum v začasni veljavi do 1.5.2021, po tem datumu pa je Sporazum o trgovini in sodelovanju v polni veljavi. Kar zadeva trgovino z blagom je v Sporazumu o trgovini in sodelovanju z Združenim kraljestvom predvideno trgovanje brez carin ter katerih koli drugih dajatev z enakovrednim učinkom ali količinskih omejitev (carinskih kvot) za vse blago po poreklu iz EU in Združenega kraljestva. Odnosi med EU in ZK, ki že od same odločitve ZK za izstop iz EU predstavljajo velik izziv, so se v juniju po sprejetju predloga zakonodaje za enostransko prekinitve izvajanja Protokola o Severni Irski, ki je sestavni del izstopnega sporazuma, zelo zapletli. Skladno s tem je Komisija proti ZK že začela dva postopka zaradi kršitve mednarodnega prava. Eden od postopkov zadeva neizpolnjevanje obveznosti v skladu s sanitarnimi in fitosanitarnimi pravili EU, saj ZK zlasti ne izvaja potrebnega nadzora in ne zagotavlja ustreznega osebja in infrastrukture na mejnih kontrolnih točkah na Severnem Irskem.

Za EU je pomembna tudi nova celovita Strategija EU za Afriko in vzpostavlja novo partnerstvo med obema stranema. Eden od ciljev strategije je predvidoma krepitev trajnostnih ekonomskih in trgovinskih vezi, zlasti v zasebnem sektorju. V središču teh odnosov je agroživilski sektor vključno

z vse-afriško strategijo za agroživilske proizvode z geografsko označbo, v okviru katere bo EU nudila pomoč za vzpostavitev sistema po vzoru EU zaščite geografskih označb. Te vsebine so praviloma zaobjete tudi v sporazumih o gospodarskem partnerstvu (ang. »economic partnership agreements«) EU z afriškimi, karibskimi in pacifiškimi partnericami (AKP).

EU trgovinska politika ima poleg gospodarskih koristi tudi pomembno vlogo pri širjenju in varovanju vrednot in standardov EU po svetu. Skladno s tem EU vodi poglobljene trgovinsko-politične odnose tudi z mnogimi drugimi državami in regijami sveta in skuša s trgovinskimi partnericami naslavljal različna okoljska, socialna in politična vprašanja. EU tako vodi trgovinski dialog tudi s preostalimi regijami sveta in sicer z Sredozemskimi državami (zlasti Maroko, Tunizija, Alžirija, Egipt, Jordanijo, Libanonom, Palestina), Andskimi državami (Kolumbija, Peru, Ekvador, Bolivija), Bližnjim vzhodom, zalivskimi državami, Srednjo Ameriko (Panama, Kostarika, Honduras, Gvatemala, Nikaragva, Salvador) ter Švico in Norveško. V okviru trgovinskih odnosov so pomembni že sklenjeni sporazumi o gospodarskem partnerstvu z afriškimi, karibskimi in pacifiškimi državami (»ACP African, Caribbean and Pacific Countries«), ki so asimetrični sporazumi (EPA sporazumi) in omogočajo tem državam dostop do trga EU brez carin in kvot, ta dostop pa EU kot največji svetovni donator razvojne pomoči, dopolnjuje z tehnično pomočjo in ukrepi razvojne pomoči.

Splošni sistem preferencialov EU omogoča delno ali popolno oprostitvev plačila dajatev pri uvozu izdelkov iz držav v razvoju in najmanj razvitih držav na trg Evropske unije, kar spodbuja gospodarski razvoj in izkoreninjanje revščine v teh državah. Države v razvoju in najmanj razvite države so pomembne izvoznice kmetijskih izdelkov v EU. V teku je priprava nove uredbe, ki bo določala splošni sistem preferencialov v obdobju od leta 2024 do 2033.